

A SZÖVEGALKOTÁS

A beszédre készítés játéka

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
beszédfigyelő tanulóknak
együttneveléséhez

**SZÖVEGÉRTÉS-
SZÖVEGALKOTÁS**

BESZ-IX.1-AdB

A modult készítette:

Kolláth Erzsébet, Montay Beáta

Az adaptációt készítette:

Hernádi Krisztina

A modul célja	A beszédkészítetés erősítése, a beszédképesség, a kifejezőképesség fejlesztése
Időkeret	2 × 45 perc
Ajánlott korosztály	6–8 év
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Kommunikációs kultúra, környezeti nevelés</p> <p><i>Szűkebb környezetben</i> Beszéd, szövegalkotás</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Spontán beszélgetések, mesehallgatás, beszélgetőkör</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Szövegalkotás: mondatalkotás modul, szókincsfejlesztés moduljai</p>
A képességfejlesztés fókuszai	<p><i>Kompetenciafejlesztési szinten</i> Nyelvi-verbális, gondolkodás-logika</p> <p><i>NAT fejlesztési feladatok szintjén</i> Beszédképesség, szóbeli szövegalkotás, ismeretek az anyanyelvről</p> <p><i>Műveltségterületi fejlesztési feladatok szintjén</i> Szóbeli információk megértése, gondolatok megfogalmazása, lényegkiemelés, összefüggések felismerése, analízis, szintézis, analógiás gondolkodás, fantázia</p>

AZ ADAPTÁCIÓ KÖRE

A beszéd fogyatékosok köre igen heterogén. Azonos beszédhibafajtán belül is nagyfokú az eltérés, hiszen a tünetek jellege, a beszéd sérülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözők. A beszédzavarok egy-egy tanulónál halmozottan is előfordulhatnak. Az iskolai oktatás, az egyéni megsegítés a pedagógiai, logopédiai ellátás, a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- Megkésett beszédfejlődés
- Diszfázia
- Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- Diszlália
- Orrhangzós beszéd
- Dizartria
- Dadogás
- Hadarás
- Diszfónia

- Mutizmus
- Diszlexia
- Diszgráfia

AJÁNLÁS

Az osztály anyanyelvi fejlettségétől, feladattudatának szintjétől függően bizonyos játékok esetében (pl. 2.: Mondatbefejezések) a tanítónak kell eldöntenie, hogy frontálisan vagy hosszabb-rövidebb frontális „játéktanítási” idő után párban tevékenykedtetni a gyerekeket. Ebben az esetben heterogén párok kialakítását javasoljuk. A csoportmunkák során szintén – nyelvi kultúra, nyelvi fejlettség szempontjából – heterogén csoportok szervezését tartjuk előnyösnek.

A beszéd fogyatékos gyermekek többségére jellemző az anyanyelv fejlődésében tapasztalható kisebb-nagyobb elmaradás. A verbális fejlesztés ezért célként és eszközként is megjelenik, szinte valamennyi tevékenység közben. Ennek feladata a tanuló közlési vágyának, szabad önkifejezésének elősegítése. Kezdetben fogadjuk el és segítjük a gyermek egyéni kommunikációs formáit, ezzel is erősítve egy magasabb kommunikációs szint elérését.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Alapfokú drámapedagógiai ismeretek, kooperatív tanulási módszerek ismerete

Jenei Andrea (szerk.): Ajánlások beszéd fogyatékos gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás. sulinova Kft., Budapest, 2006.

ÉRTÉKELÉS

Szóbeli, a részvétel, az együttműködés szintjének visszajelzése. Önértékelés, tanítói értékelés főként a csoportra vonatkozólag.

VÁZLAT

A sokféle felkínált tevékenység célja, hogy a feldolgozás menete különböző szempontokhoz illeszkedhessen. Az általunk szürkével jelölt mezők egy lehetséges bejárési útvonalat jelölnek, amely a szükségleteknek megfelelően tetszés szerint alakítható, megváltoztatható.

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítéseim (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
I. „MEGSZÓLALUNK”							
1.	Mesehelyzet teremtése 5’		Szöbéli információk megértése	Egész osztály	Frontális		
2. A	A bábok megelevenednek 10’		Fantázia Gondolat önálló megfogalmazása Dadogásnál és erős beszédgátlással bíró gyermekeknél kiemelt jelentőségű.	Egész osztály	Frontális	Játék	Javasolt bábok felsorolása 1. melléklet
B	A játékok életre kelnek 10’		Fantázia Gondolat önálló megfogalmazása Dadogásnál és erős beszédgátlással bíró gyermekeknél kiemelt jelentőségű.		Frontális	Játék	Javasolt tárgyak felsorolása 2. melléklet
3. A	Mondatbefejezések Megkezdett mondatok befejezése 10’		Fantázia, összefüggések felismerése, kifejezése		Frontális, majd páros		
B	Mondatbefejezések Asszociációs játék: Nekem ajut eszembe (Bábról, játékról, ami náluk van) 10’		Fantázia, összefüggések felismerése, kifejezése	Egész osztály	Frontális		
II. „MAGUNKRÓL” BESZÉLÜNK							
1.	„Interjú” játék 8’		Helyzetfelismerés, logikus gondolkodás, összefüggések felismerése, kifejezése	Egész osztály	Csoport	Játék	

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítéseim (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
2. A	Ki mondhatta? 8'		Lényegkiemelés, logikus gondolkodás, összefüggések felismerése, Gondolatok tömör megfogalmazása	Egész osztály	Frontális		
2. B	Mit mondhatna? 8'		Lényegkiemelés, logikus gondolkodás, összefüggések felismerése, Gondolatok tömör megfogalmazása				
3. A	„Füllentő játék” 10'		Fantázia, gondolatok tömör megfogalmazása Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar esetén a gyakorlat nehézséget jelenthet.	Egész osztály	Frontális bemutatás után csoportban	Kooperatív játék	
B	A lódítók 10'		Fantázia, gondolatok tömör megfogalmazása Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar esetén a gyakorlat nehézséget jelenthet.		Frontális		
4.	Félmondatos játék 10'		Gondolkodás, összefüggések felismerése, kifejezőképesség	Egész osztály	Frontális, páros		
5.	„Aminek én nagyon örültem” 10'		Gondolatok és érzelmek kifejezése	Egész osztály	Csoportos vagy páros		
6.	Szituációs játék 10'		Gondolatok és érzelmek kifejezése, fantázia, kifejezőképesség, dramatikus készségek	Egész osztály	Csoport		

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítésem (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
7.	Dramatikusan csoportkép készítése 4'		Dramatikus készség, kompozíciós készség	Egész osztály	Egész csoport	Drámajáték	
III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELÉS							
A	A tanító értékeli az osztály munkáját 5'		Belátás	Egész osztály	Frontális		
B	A diákok visszajelzései a munkáról 5'		Emlékezet, önismeret, önértékelés		Frontális – egyéni		

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. „MEGSZÓLALUNK”

1. MESEHELYZET TEREMTÉSE

A tanító egy rövid „mesébe” kezd: Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy bábszínház/játékbolt. Egyik este, amikor vége lett az előadásnak/bezárt a játékbolt, és már mindenki hazament, és kialudtak a fények is, csuda dolog történt. Életre keltek a bábok/megelevenedtek a játékok.

Mit gondoltok, mit csinálhattak?

(A tanító fantáziája, mesélő kedve szerint bővítheti a mesét. De célja a gyerekek fantáziájának, játékkedvének felkeltése legyen, ne maga a mesélés!)

Spontán beszélgetés.

Most itt vannak velünk. Játsszunk velünk!

2.

A) A BÁBOK MEGELEVENEDNEK

A rendelkezésre álló bábok (legyen az akár kesztyűs, akár sík-, ujjbáb stb. – minden gyereknek jusson) közül választanak a gyerekek. Mindenki a saját bábja nevében röviden bemutatkozik, s bármit elmondhat magáról (spontán megnyilatkozások).

B) A TÁRGYAK (GYEREKJÁTÉKOK) ÉLETRE KELNEK

A rendelkezésre álló bábok (legyen az akár kesztyűs, akár sík-, ujjbáb stb. – minden gyereknek jusson) közül választanak a gyerekek. A tanító megszólít egy-egy bábot vagy játékot, akinek magáról kell mondania néhány igaz állítást.

Saját adaptációs kiegészítem:**3. MONDATBEFEJEZÉSEK**

Továbbra is a bábokkal, illetve a játékokkal dolgozunk.

A) MEGKEZDETT MONDATOK BEFEJEZÉSE

A tanító megkezd egy mondatot, pl. A játékboltban... Minden játék... A gyerekek... A maci télen... A cica szeret ...

Akinek ötlete van, az fejezi be a mondatot. Ha a gyerekek motiváltak a feladatra, s már jól értik azt, párban is folytathatjuk tovább.

B) ASSZOCIÁCIÓS JÁTÉK

„Nekem a jut eszembe.”

A tanító kezdi a „kört”: Nekem a kutusról a csont jut eszembe. Sorban haladva mindenki mond 1-1 asszociációt.

A játékot többféleképpen is játszhatjuk. Ki-ki a saját bábjáról mond, bármelyik bábról mond asszociációt. Elképzelhető, hogy minden bábról 1, de akár 1-1 bábról több asszociáció is elhangozhat.

Saját adaptációs kiegészítem:**II. „MAGUNKRÓL” BESZÉLÜNK****1. „INTERJÚ” JÁTÉK**

Beszédképesség szempontjából 4 fős heterogén csoportokat alakítunk. (Olyan technikát válasszunk, ami nem vesz el sok időt, hiszen nem kooperációt vagy hosszas együttműködést várunk a gyerekektől.)

A csoport egyik tagja (bábja, játéka) az interjú alanya, a többiek a kérdezők. Bármilyen kérdést feltehetnek, ami a bábbal kapcsolatos.

Saját adaptációs kiegészítem:

2.

A) KI MONDHATTA?

Állításokat mondunk valamelyik báb/játék nevében úgy, hogy a báb/játék neve nem hangozhat el. Ha valaki „magára ismer”, kimondja, hogy róla van szó.
Pl. Erdőben élek. Szeretem a málnát. Barna a bundám. – Ez én vagyok, a maci.

1-2 tanítói példa után az állítást mondó szerepet 1-1 gyerek veszi át.

B) MIT MONDHATNA?

Az A) változat fordítottja, ami nehezebb feladat.

Saját adaptációs kiegészítem:

3.

A) FÜLLENTŐS JÁTÉK

3 állítás hangzik el egymás után. Ebből 2 igaz és 1 hamis. Azt kell eldönteni, melyik a hamis állítás.

Néhány tanítói példa után a tanulók csoportban játszanak tovább.

Beszédészlelési-beszédértési zavar esetén a feladat nehézséget jelenthet. Segítséget adhat, ha az állításokat írásban megkapja a tanuló.

B) A LÓDÍTÓK

Egy kiválasztott bábról/játékról rá nem illő, túlzó állításokat mondunk.

Pl. A róka málnát eszik. A maci bundája vörös. A cica nem szereti az egeret.

A tanító példája után a gyerekek sorba haladva bármelyik bábról/játékról mondhatnak állításokat.

Saját adaptációs kiegészítem:

4. FÉLMONDATOS JÁTÉK

A tanító elmondja a mondat elejét, s a tanulóknak kell azt befejezni. Néhány közös megoldás után párban játszanak a gyerekek.

Beszédészlelési-beszédértési zavar, diszfázia esetén a feladat nehézséget jelenthet.

Saját adaptációs kiegészítem:

5. „AMINEK ÉN NAGYON ÖRÜLTEM”

A bábjuk/játékuk nevében mondanak el a gyerekek egy általuk kitalált örömteli, kellemes eseményt, élményt.

Saját adaptációs kiegészítem:

6. SZITUÁCIÓS JÁTÉK

Ha szükséges, tanítói segítséggel találjanak ki a csoportok olyan szituációkat, ahol bábjaik/tárgyaik kapcsolatba kerülhetnek egymással.

A rövid felkészülési idő után mutassák be egymásnak a jeleneteket.

A verbális-nonverbális megnyilvánulások differenciált kezelése szükséges, a sérülés típusától és súlyossági fokától függően.

Saját adaptációs kiegészítem:

7. DRAMATIKUS CSOPORTKÉP KÉSZÍTÉSE

A meglévő 4 fős csoportok először külön-külön beállnak a képzeletbeli fényképezőgép elé, a bábjukra jellemző pózban. Miközben a tanító „fényképez”, a csoportok megfigyelik egymást. Ezt követően készítsünk egy nagycsoportos (osztály) „fényképet” is.

(Ha lehetőség van rá, valódi fényképet is csinálhatunk.)

Saját adaptációs kiegészítem:

III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELÉS

A tanító értékeli az osztály munkáját, kiemelve a pozitívumokat: aktivitás, együttműködés, egymás iránti türelem, figyelem, találékonyság.

A diákok visszajelzései a foglalkozásról, a munkáról. Hogyan érezték magukat, melyik feladat tetszett nekik a legjobban, mennyire elégedettek magukkal.